

bi mogla odgovarati našem vremenu. Matteo nas je, Salmannovim autoritetom, uspio uvjeriti da odrednice takve teologije moramo uzeti zaozbiljno. Autoru te studije treba odati priznanje i za hrabrost jer se usudio objektivizirati misao svoga učitelja. Poznavatelji Salmannove misli prosudit će koliko je autor u tome uspio, a čitateljima kojima je manje poznat Salmannov opus ta studija može poslužiti kao uvod u Salmannovu teološku misao. Dakako, ne smijemo podcijeniti Matteovu odvažnost u isticanju činjenice da je teologija jednostavno u krizi i da od nje, čini se, više nitko ništa ne očekuje. Pri tom treba imati na umu i pozitivno značenje krize. Usudujemo se u tom kontekstu izreći i našu misao: upravo je kriza teologije *kairos* za teologe. Oni bi u trajnoj poslušnosti objavi i predaji trebali oslušivati bilo generacije kojoj pripadaju, odnosno oslušivati kontekst i situaciju u kojoj se nalaze naslovnici kršćanske poruke te u skladu s time surađivati na izradi teologije koja će na odgovarajući način znati izreći Boga u vremenu postmoderne. Samo takva teologija imat će priliku biti relevantna i korisna te će izbjeći autoredukcionizam, tj. svođenje na isključivo školsku i manualističku teologiju. **Hrvoje Kalem**

Anton TAMARUT

Bog milosrđa i radosti

– Kršćanska sadašnjost – Kršćanski kulturni centar, Zagreb, 2017., 168 str.

Istaknuti na poseban način jedan sadržaj kroz određeno vrijeme zasigurno

znači produbiti ga, bolje ga upoznati, raščlaniti ga, skinuti s njega ono što on nije, a s vremenom je postao te mu vratiti ona obilježja koja mu pripadaju, a s vremenom su izbljedjela. No istaknuti nešto na određeno vrijeme znači to isto dovesti pred mogućnost da se ono zaboravi ili stanji kad prođe predviđeno vrijeme njegova posebna naglašavanja. U spomenutu dinamiku papa Franjo stavio je stvarnost milosrđa i to svojim proglašenjem Izvanrednoga jubileja milosrđa za cijelu Katoličku Crkvu od 8. prosinca 2015. (svetkovina Bezgrješnoga začeca BDM) do 20. studenoga 2016. godine (svetkovina Krista Kralja). Zasigurno da je Crkva u tome vremenu ne samo pronicala u stvarnost milosrđa nego je i pod tim vidom intenzivno i na mnogim razinama promišljala svoga Gospodina, samu sebe te cijeli svijet. Međutim u skladu sa spomenutom dinamikom, prestankom toga jubileja nastupila je opasnost da se prestane *misлити milosrđe*, da se *ipak* ‘malo sa strane’ stavi *optika milosrđa* kojom se u jubilarnoj godini gotovo do zasićenja promatralo sve u Crkvi.

Novu knjigu teologa Antona Tamaruta, naslovljenu *Bog milosrđa i radosti*, možemo prepoznati upravo kao njegov doprinos ‘uperen protiv’ zaborava milosrđa u Crkvi i svijetu i to onda kad ono više ne nosi jubilarni naglasak. Autor je u svojoj novoj knjizi dijelom proširio i doradio te predgovorom popratio sedam svojih tekstova koje je ranije objavio u znanstvenim i stručnim časopisima. Sada nam ih ponovno nudi, ali kao

dijelove cjeline čija je intonacija posvećena milosrđu i radosti kao trajnim horizontima za govor vjere o Bogu, Crkvi, čovjeku i svijetu. Tim pothvatom Tamarut je uspio iznutra povezati sve članke te dati jedinstveni duh svomu novomu djelu, koje sadrži 168 stranica, uključujući popis kratica, izvorna mjesta objave pojedinoga priloga, bilješku o autoru te sadržaj. Tekstove prate bogate i precizne bibliografske bilješke.

Jamačno ne slučajno prvo je mjesto poklonjeno temi »Božje milosrđe u nauku poslijekoncilskih papa«. Tako je na samom početku pokazano da milosrđe nipošto nije drugotna tema u periodu nakon II. vatikanskoga koncila. Štoviše, nauk petorice poslijekoncilskih papa – od Pavla VI. do Franje – veliku važnost pridaje Božjem milosrđu koje, utjelovljeno u djelu Crkve kao ljubav i nada, dolazi pred suvremeni svijet i konkretnoga čovjeka kao odgovor na njihove najdublje potrebe.

»Poziv na revoluciju nježnosti« naslov je sljedećega poglavlja u kojem Tamarut donosi svoj osvrt na prvu obljetnicu pontifikata pape Franje. Nježnost i milosrđe stvarnosti su koje na poseban način povezuju Kristovo evanđelje i papu Franju. Sa svojim jedinstveno zanosnim osvrtom na zapostavljenu krjepost nježnosti autor ovdje otkriva put i subjekte potrebne *revolucije nježnosti i milosrđa* u Crkvi i svijetu.

Treće je poglavlje naslovljeno »Čovjek i svijet po mjeri Božjega milosrđa«. U njemu autor razvija skicu teološke antropologije kroz prizmu milosrđa. Tim

svjetlom obasjana je čovjekova stvarna mogućnost izlaska iz grijeha, duhovnoga i materijalnoga ropstva, upravo po milosrđu, a to znači po nadmoći Božje milosti, odnosno po osobnom i zajedničkom iskustvu Božjega milosrđa čiji je izvor pomirenje s nebeskim Ocem po vazmenom otajstvu Isusa Krista, a plod ljudsko milosrđe, oprostjenje i pomirenje.

U sljedećem poglavlju, pod naslovom »Kuća milosrđa«, Tamarut piše o najvažnijim koracima ekleziologije pape Franje, odnosno njegove vizije Crkve. Prvi tjedan Franjine službe, apostolska pobudnica »Evangelii gaudium«, dvije biskupske sinode te postsinodalna pobudnica o ljubavi »Amoris laetitia« i Izvanredni jubilej milosrđa stožerna su mjesta u kojima autor ispituje središte poruke pape Franje o Crkvi kao Božjem narodu, o njezinoj sinodalnosti, o Crkvi izlaska i inicijative, o siromašnoj Crkvi za siromašne, ali i o Crkvi kao uvijek otvorenomu Božjemu domu, oazi milosrđa, 'poljskoj bolnici' te Crkvi s majčinskim licem.

Peto poglavlje »A svi ste vi braća (Mt 23,8)« donosi promišljanje o gotovo zaboravljenoj temi kršćanskoga bratstva, a koja je teološki vrlo ozbiljna tema. Tu ozbiljnost autor otkriva u biblijskoj objavi o bratstvu, pri čemu mu je najvažnije naglasiti teološki izvor bratstva među *svim* ljudima – svi smo djeca jednoga Oca i svi smo sinovi u Sinu, kao i njegovu kristološku puninu – Isus Krist je brat svih ljudi te pneumatološ-

ku formu – zajedništvo s braćom kao dar Duha Svetoga.

»Svjedoci i poslužitelji Božjega milosrđa, pomirenja i radosti« naslov je šestoga poglavlja u kojem se autor opet hvata ukoštac s danas nedovoljno ozbiljno življenim duhovnim aksiomom prema kojemu se dobar ispovjednik i sam redovito ispovijeda. Pišući o svećenicima, ali ovoga puta kao o pokornicima u kontekstu širega shvaćanja pokore, autor ukazuje na važnost stvarne promjene života, odnosno obraćenja kao konstitutivne dimenzije svećeničkoga identiteta koja uvelike utječe na plodnost ne samo osobne svetosti svećenika nego i njegova nezamjenjiva djelovanja u evangelizaciji i dušobrižništvu.

Posljednje poglavlje pečat je prijednom putu. Pod naslovom »Radosni Bog« Tamarut pokazuje da je radost kojom se Bog objavljuje u povijesti spasenja odraz unutartrojstvene radosti, radosti koju Bog živi u sebi, a koja se ponajprije očituje u skladu koji je u Bogu te u savršenoj ljubavi koja je u njemu. Zato je s pravom to poglavlje zaključno, ako nas poziva da Boga *ite-*

kako mislimo kao onoga koji se raduje u svojim djelima, koji postaje utjelovljena radost u Isusu Kristu, koji nam se kao dar radosti uvijek daje po Duhu Svetome kako bismo i sami bili radosni te u svojim riječima i ponašanju nosili Božju radost – sebi i drugima.

Anton Tamarut, inače plodni hrvatski teolog, tim nam djelom ponovno iznosi svoja već ranije objavljena promišljanja, ali sada ne samo dopunjena ili doradena nego – što je još važnije – i pod svjetlom cjeline koja je jasno ocrтана glavnim naslovom. U njega je autor upisao naizgled tri jednostavne riječi. Međutim one pozornom čitatelju zapravo otkrivaju sve blago Crkve – Boga milosrđa i radosti. Čitateljima stoga preporučujemo tu knjigu pozivajući da ju, obogaćeni svježinom njezine misli, prihvate kao dragocjenoga sugovornika u nastojanjima da Crkva, »oaza milosrđa«, pokaže svijetu svu ljepotu, nadu i nježnost forme kršćanstva koje vjeruje u Trojedinoga Boga milosrđa i radosti. Takva forma kršćanstva ne može ne biti privlačna ili barem izazovna za suvremeni svijet. **Boris Vulić**